

СЕМЕЙСТВО ЗА ВСЯКО ДЕТЕ

Междинен отчет

Януари – Септември 2011

I. ПЪРВОНАЧАЛНА СИТУАЦИЯ

През последните 10-15 години в страната активно се развиват услуги за закрила на децата, насочени към различни рискове пред децата – настаняване в специализирани институции, насилие, negliжиране, социално изключване. На територията на страната са създадени множество социални услуги, което доведе и до намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции.

Данните показват, обаче, че все още най-малък е делът на услугите, насочени към подкрепа на семействата и към превенция за предотвратяването на рискове от изоставяне. Въпреки намаляването на общия брой на децата в институции, все още броят на децата, които годишно се изоставят от своите родители и се настаняват в специализирани институции, е сравнително постоянен (около 3000 деца годишно). Броят на децата, отглеждани в домовете за медико-социални грижи за деца (ДМСГД) от 0 до 3 години, остава сравнително постоянен в продължение на 10 години. В момента в тях се отглеждат около 40% от общия брой на децата, отглеждани в специализирани институции в страната.

Данните сочат, че децата се настаняват в ДМСГД предимно поради крайна бедност на родителите, липса на жилище, липса на финансови средства и здравословни проблеми на децата, а в някои случаи съпроводено от заболяване и на родителите. В по-голям процент родителите са необразовани и без професионална квалификация.

ДМСГД Шумен е с капацитет за 140 деца. В него към края на юли 2010 г. има настанени 100 деца. От тях над 90% са от област Шумен. 15 деца са настанени в отделението за деца с малформации. През 2009 г. в Дома са приети 112 деца, а изписани 99. В дома работи дневен център за деца с увреждания. В дома работят 130 души персонал, сградата и теренът, върху които е разположен домът,

са държавна собственост.

II. ПЛАН ЗА РАБОТА

Проект „Семейство за всяко дете – закриване на ДМСГД Шумен“ стартира през 2010 г. в партньорство между УНИЦЕФ, Министерство на здравеопазването, Министерство на труда и социалната политика, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане, областния управител на област Шумен и Община Шумен. Проектът се изпълнява с финансиране, осигурено от предаването на БТВ „Великолепната шесторка“ – сезон 2, дарение от българското правителство, както и със собствени средства на УНИЦЕФ.

Проектът ще създаде мрежа от услуги и мерки за подкрепа на родителите и семействата на малки деца (0-3 години), с което ще доведе до закриването на дома за медико социални грижи за деца в град Шумен.

Проектът цели:

- Да осигури грижа в семейна среда за децата, настанени в ДМСГД Шумен;
- Да развие нов модел на интегрирани услуги за подкрепа на семейства в риск в областта, при който деца до 3-годишна възраст не се настаняват в резидентна грижа;
- Да подкрепи засилването на капацитета на местните власти и системата за закрила на детето за осигуряване на най-добрия интерес на детето.

III. ИЗВЪРШЕНИ ДЕЙНОСТИ

Основните дейности по проекта до момента са:

1. Актуализиране на оценките на децата и семействата

Актуализирането на оценките на децата, настанени в ДМСГД и техните семейства беше извършено в периода **15.12.2010 г.- 30.04.2011 г.** на базата на направения и заповеди за оценки на деца, издадени от отделите за Закрила на детето от област Шумен, по постоянен адрес на родителите на децата, настанени в ДМСГД Шумен, към Комплекса за социални услуги за деца и семейства, който работеше в партньорство със сдружение „Дете и пространство“. През януари – април 2011 г. бяха извършени **102 оценки** по методики, съгласувани с партньорите по проекта.

1.1. Основните изводи от оценките по отношение на здравословно състояние са:

- 43 деца са без медицински проблеми;
- 8 от децата са със заболявания, налагащи ежедневни медицински грижи;
- по време на медицинските прегледи десет деца са с остро респираторно заболяване;
- 10 от децата се оформят като често боледуващи от остри респираторни заболявания;
- 53 (56%) от децата са с тегло под съответната норма за възрастта, въпреки доброто и балансирано хранене. Спадът на тегло е един от характерните признаци на душевно страдание и депресия в кърмаческа и ранна възраст,

поради ранната раздяла с майката и липсата на привилегирана връзка с възрастен;

повечето от децата с хронични заболявания и малформации са от родители:

- близки родственици;

- психично болни или носители на наследствени заболявания;

- бременността на такива майки не е проследена от гинекологична консултация;

много от децата със заболявания се нуждаят от лечение и уточняване на диагнозата в съответни клиници;

полагат се добри и адекватни медицински грижи за децата в тежко състояние или с тежки малформации, но са налице трудности и спънки от субективен и обективен характер при превеждането им в лечебни заведения. Особено големи са затрудненията при деца, които не могат да бъдат лекувани по клинични пътеки /които се нуждаят от диагностично уточняване/ или на които времето за престой, съобразно клиничната пътека, е изтекло.

1.2. Целта на оценката на развитието беше да очертае ресурсите и проблемните зони както в развитието, така и в отглеждането на децата.

От направените оценки става ясно, че по-голямата част от децата са със съхранен потенциал на развитие, въпреки по-силното или слабо забавяне в различни сфери – основно забавянето е в говорното и/или двигателното развитие, развитието на способностите за самообслужване. Не може да се направи конкретно заключение за „водеща сфера на изоставане“, защото една сфера е обвързана с друга от една страна, а от друга страна промените в тази възраст са динамични.

Основната причина за изоставането в развитието е липсата на привилегиран възрастен, на стимулация и индивидуална работа с децата, отговарящи за възрастта им, изолацията и бодърстването в помещението за спане.

Особено внимание трябва да се обърне на проявите на душевно страдание, които изискват консултации с детски психиатър и възможност за предоставяне на психологическа подкрепа, рехабилитация, работа в ателиета по интереси. Случаите на децата с подобна тежка симптоматика трябва да се разглеждат индивидуално и под формата на екипно обсъждане не само що се отнася за бъдещите услуги, но и по отношение на настоящата грижа.

Базисните нужди на децата са задоволени. **Основен проблем в ДМСГД, характерен за всички институции, е необходимостта от индивидуализиране на грижата и осигуряване на стимулираща среда.**

1.3. Оценките на семействата на децата в ДМСГД целеше: оценка на родителския капацитет и актуалната семейна ситуация, изготвени на базата на интервюта със родителите, посещения и наблюдения на семейството, разговори с представители на разширеното семейство и близки и познати на родителите на детето.

Всяка оценка завърши със заключение и предложение към водещия случай от ОЗД за дългосрочна цел в Плана за действие на детето – реинтеграция в родното

семейство, възможна реинтеграция след интензивна подкрепа и осиновяване. Интензивната подкрепа се разбира главно като настаняване в приемно семейство, така че до връщане в родното семейство или до осиновяване детето да живее в семейна среда.

Социалните проблеми на семействата са основната причина (над 70%) за настаняване на децата в ДМСГД още при раждане по желание на родителите и определена мярка за закрила на детето по реда на ЗЗД, т.н. „социални индикации“:

- липса на доходи;
- липса на жилище;
- липса на възможност за трудова заетост, поради неграмотност и липса на квалификация;
- невъзможност да се осигури здравна грижа за новороденото дете;
- грижа към други деца, при които основно се задоволяват само базовите потребности и поредното родено дете се настанява за отглеждане в ДМСГД.

Една част от децата, около 15-20 % са изведени на по-късен етап от раждането им от семейната среда и предприета мярка за закрила – институционална грижа в ДМСГД, поради изведен риск за детето – лоши битови условия и negliжиране.

Нежелана бременност е причина за изоставяне при 5 до 10% от жените, предимно от малолетни, непълнолетни и самотни майки и поради желание от страна на майките и родителите, раждането да остане в тайна и детето да бъде оставено за осиновяване още при раждането.

Тежкото здравословно състояние е причина за изоставяне при около 15 %, което е съобщено на майките още при раждането или в следствие, както и нуждата от задължителни оперативни интервенции, свързани с живота на децата.

2. Предложения за актуализиране на плановете за действие на децата:

- Непосредствена реинтеграция в биологичното семейство се предлага за 8 деца. Те вече са реинтегрирани, семействата са подкрепяни и наблюдавани.
- Реинтеграция в дългосрочен план се предлага за 23 деца, краткосрочната мярка е настаняване в приемна грижа. За тези семейства е необходимо интензивно да се предлагат подкрепа и услуги.
- Настаняване на дете при близки и роднини по чл. 26 се предлага за 3 деца.
- Осиновяване като дългосрочна цел се предлага за 53 деца, а в краткосрочен план - семейна грижа в приемно семейство.
- Дългосрочно отглеждане в алтернативна грижа (извън семейството) се предлага за 10 деца. Това са деца с тежки заболявания, изисква се специализирана медицинска грижа и ежедневни манипулации, които следва да се осигуряват от специализирани екипи. В дългосрочен план, би могло да се предложи и настаняване в приемни семейства, които да преминат през специализирано обучение и да получават подкрепа, и от медицински специалисти.

3. Бърза оценка на рисковите общности в област Шумен

През месец март стартира оценка на рисковите общности в област Шумен. Основните изводи от бързата оценка на рисковите общности и препоръки на развитието на услугите са:

- Главните причини за изоставяне на деца във високорисковите етнически общности се коренят в съчетаването на крайната бедност с крайна маргинализация на семейства и/или подгрупи в уязвимите етнически общности, свързани с феномена „гето в гетото“.
- В представите на уязвимите общности случаите на изоставяне на новородени деца най-често са резултат от нежелана бременност на рискови самотни майки; отсъстващ или неизвестен баща; увреждане или здравословен проблем; от маргинализираните семейства, които най-често са изолирани и отхвърлени не само от мнозинството, но и вътре в „своята“ общност, нерядко мигрират в рамките на околните общини и извън областта, живеят с неустановен адрес и източник на доходи, повечето от тях са многодетни (майките са родили 3 и над 3 деца).
- Необходима е комплексна интервенция за промяна на ситуацията в уязвимите общности с прилагане на интегриран подход – включително обвързване на социалните услуги с мерки за стимулиране на общностното развитие.
- Крайно необходими са услугите за превенция на изоставянето и подобряване на родителските грижи за децата в уязвимите общности. В общностите има нагласа за приемане на услуги, фокусирани върху семейно планиране и превенция на рискови и нежелани бременности.
- Приоритетни са смесените услуги – социално-здравни, образователни и пр.
- За да се гарантира достъпът на рисковите групи от уязвимите етнически общности до новите услуги е необходимо: Първо, да се осигури участието на представители от самата общност – здравни медиатори и обучени социални сътрудници от общността, които да подкрепят работата на специалистите и да изградят „мост“ между услугата и общността. Второ, да се развие мобилен компонент на услугата, която да достигне на място при рисковите групи.

4. Подкрепа на персонала на ДМСГД

На екипа на ДМСГД Шумен се предоставя месечна екипна супервизия и индивидуална супервизия по заявка.

От месец юли на персонала на ДМСГД се предоставя месечни обучения, които включват теми за придобиване на умения за водене на Личен дневник на всяко дете, работа в ателие, изготвяне на План за грижи.

Персоналът има възможност да участва в обучения предоставяни от фондация „Дете и пространство“ в рамките на Програмата „Детето и неговите симптоми“.

На екипа на ДМСГД се предоставя информация за планираните услуги, които ще заместят Дома, включително за работните места.

5. Оценка на сградата на ДМСГД

Оценката на сградата на ДМСГД на този етап беше направена с оглед да се анализира възможността и условията сградата да се използва за създаване на алтернативните услуги по плана, както и да се проучат други възможности.

Сградата в конструктивно отношение е в достатъчно добро състояние. По отношение на довършителни работи, топлоизолации, дограми, и всички инсталации, задължително трябва да бъде изцяло saniрана.

В сградата на ДМСГД е подходящо да се обособи Дневен център за деца с увреждания, който да съвместява и ранна интервенция за деца с увреждания и услуги за деца с проблеми в психичното развитие. За целта ще бъдат направени допълнителни проучвания на свободните помещения в сградата на ДМСГД, както и възможността за предоставяне на право на ползване към Община Шумен или деактуване на сградата.

6. Превенция на ниво родилен дом

От месец април 2011 г. Комплексът за социални услуги за деца и семейства към Община Шумен работи в партньорство с МБАЛ Шумен в Родилно отделение по превенция на изоставянето. Специализирани социални работници консултират бременните и майките, при които има риск от изоставяне на децата и им предоставят подкрепа, насочена към задържане на децата в семейството.

До края на август 2011 г. 72 майки са информирани и консултирани в Родилно отделение, като:

- в 5 случая е предотвратено изоставянето на децата;
- 18 от тях са изоставили децата си;
- предоставена е материална подкрепа на 14 майки – в материали за подобряване на жилищни условия и грижи за бебето;
- с 8 майки продължава подкрепата с цел превенция на трайното изоставяне /има издадени направления за превенция на изоставянето/.

7. Приемна грижа

От 2009 година в област Шумен функционира Областен център по приемна грижа (финансиран от УНИЦЕФ), който работи в партньорство с Център за обществена подкрепа в Нови пазар.

Чрез работата на ОЦПГ Шумен и ЦОП Нови пазар са обучени и одобрени приемни семейства, които предоставят грижи за:

- 9 деца, настанени от родилен дом;
- 28 деца изведени от ДМСГД Шумен.

ОЦПГ Шумен организира кампания за набиране на приемни семейства за новородени деца и бебета. В област Шумен има най-голям брой бебета, настанени в приемно семейство, директно от родилен дом – 9 деца към 13 септември 2011г.

8. Подготовка за създаване на Семейно-консултативни центрове

В област Шумен е планирано създаването на 3 Семейно-консултативни центрове. Семейно-консултативният център е иновативна междусекторна услуга, която обединява комплекс от интегрирани социални, здравни, образователни услуги, мерки и дейности за превенция и подкрепа на малки деца и семейства в риск с голям мобилен компонент за обхващане на най-уязвимите общности и групи, живеещи в обособени квартали или в изолирани населени места в общината и областта. Той ще развива следните дейности:

- Мобилна работа за идентифициране на деца и семейства в риск;
- Консултиране и индивидуална подкрепа на семейства с малки деца в риск;
- Услуги за превенция на изоставянето на деца и настаняването им в СИ - програма „Бременност в риск“, издирване и насочване на бременни жени в риск и майки към системата на здравеопазване, услуги за подкрепа на семействата – консултиране, подкрепа;
- Консултиране и подкрепа за новородени деца и млади майки;
- Ателиета за групова работа със семействата с малки деца в риск;
- Развиване на родителския капацитет на семействата с бебета и малки деца в риск;
- Посредничество за подобряване на социалните ресурси на семействата;
- Училища за родители в подкрепа на ранното детско развитие;
- Подготовка за родителство на бъдещи родители;
- Услуги по подготовка на подрастващи и млади хора за семеен живот;
- Семейно планиране, превенция на нежелана бременност;
- Улесняване на достъпа до здравни услуги;
- Повишаване на здравната грамотност в рисковите общности;
- Общностна работа за мобилизиране на потенциала на уязвимите общности.

СКЦ ще бъдат създадени в общините Шумен, Нови пазар и Върбица.

СКЦ Шумен ще бъде базиран в помещения, предоставени от Община Шумен и ще бъде управляван от Общината. **Екипът е в процес на подбор, предвижда се СКЦ да започне работа от 1 октомври 2011 година.** УНИЦЕФ ще предостави средства за обзавеждане, оборудване, МПС (дарено от Нисан Дачия), средства за функциониране на СКЦ.

СКЦ Нови пазар ще бъде разположен в една сграда с Дневен център за деца с увреждания. Двете услуги ще бъдат управлявани от Община Нови пазар. Сградата е в процес на ремонт със средства, предоставени от УНИЦЕФ. УНИЦЕФ предоставя и средства за обзавеждане, оборудване, функциониране на СКЦ, както и МПС. Екипът е в процес на подбор, ще започне работа от 1 октомври 2011 година във временен офис.

За създаването на СКЦ УНИЦЕФ е подписал договори за предоставяне не финансиране на общинските администрации. УНИЦЕФ ще организира предоставянето на обучения, супервизия и техническа помощ за създаването и функционирането на СКЦ.

Обявите за набиране на персонал са предоставени и на екипа на ДМСГД, но нито един от членовете на персонала не е кандидатствал за работа в новите услуги.

Подготовката за създаването на СКЦ Върбица ще стартира след идентифициране на подходящи помещения в общината.

9. Подкрепа за системата за закрила на детето

От 1 септември 2011 г. са наети 4 допълнителни социални работника в ОЗД Шумен и Велики Преслав. Те ще работят приоритетно по превенция на изоставянето на малки деца и подкрепа на семейства. От 1 септември 2011 г. е нает и допълнителен специалист в Регионална дирекция Социално подпомагане Шумен, който да координира и подпомага работата на ОЗД в областта по проекта.

Всички социални работници от ОЗД в областта ще преминат обучение, осигурено от УНИЦЕФ, по управление на случай, работа със семейства. Обучението ще стартира през месец октомври. Социалните работници ще получават месечна екипна и индивидуална супервизия.

От месец октомври ще стартира и обучение за съдии от районните съдилища за въвеждане на процедури, приятелски към децата и преценка на най-добрия интерес на детето.

IV. КАКВО ПОСТИГНАХМЕ?

От началото на 2011 година в ДМСГД са постъпили 20 деца.

Излезли от ДМСГД са 53 деца, от които: 17 осиновени (от тях 2 в чужбина), 6 са реинтегрирани в родното семейство, 1 дете е настанено в разширеното семейство, 27 деца са настанени в приемно семейство. Няма деца прехвърлени в друга институция.

Към 16 септември децата в ДМСГД са 62.

V. БЪДЕЩИ ДЕЙНОСТИ

Работата по проекта ще продължи със следните дейности:

- Превенция на ниво родилен дом, подкрепа на рискови майки и консултиране на родители с новородени деца с увреждания;
- Приемна грижа, включително приемна грижа за деца с увреждания;
- Семейно-консултативни центрове в Шумен, Нови пазар и Върбица;
- Създаване на 2 дневни центъра за деца с увреждания от 0 до 7 години в Шумен и Нови пазар. Предвижда се Дневният център за деца с увреждания в Шумен да бъде разположен в сградата на ДМСГД. Екипът на Дневните центрове ще работят в партньорство с МБАЛ Шумен по консултиране и подкрепа на родители с новородени деца и бебета с увреждания;
- Създаване на Център за майчино и детско здраве, за който в момента се разработва методика заедно с Министерство на здравеопазването;
- Обучения и супервизия за ОЗД;
- Супервизия за персонала на ДМСГД.

VI. ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

Разходите по проекта до септември 2011 година са както следва:

Дейност	Сума
Оценка на здравния статус и развитието на децата в ДМСГД	48 395 лв.
Оценка на семействата на децата в ДМСГД	12 570 лв.
Оценка на рисковите общности в област Шумен	43 870 лв.
Работа с персонала на ДМСГД	29 665 лв.
Превенция на изоставянето на ниво родилен дом	21 250 лв.
Подготовка за създаване на Семейно-консултативни центрове	167 593 лв.
Общо	323 343 лв.

Средствата, които набра предаването на bTV и предостави българското правителство възлизат на 1 122 541 лв.

VII. ЧОВЕШКИ ИСТОРИИ

Съществуват хора, които могат да правят чудеса.

Те изтриват сълзите и карат усмивката да изгрее.

Знаят да правят от тъгата щастие. Заместват сивотата с надежда и самотата със семейство.

Ако вярвате, че тези хора са толкова силни, че нямат нужда от ничия подкрепа-грешите.

Приемните родители имат нужда от нашата помощ!

Ивайла и Ивелина: Близначките с новите леля и чичо

Малкото село Каспичан ни посреща с хубаво слънце, мирис на прясно окосена трева и европейското знаме. Насреща ни селското читалище. А пред него ни чака Неджмия с двете малки принцеси – Ивайла и Ивелина. Били до библиотеката, за да вземат нови книжки за четене. Неджмия е жена на средна възраст, но жилава и с честно лице. Личи си, че животът не е бил лесен за нея, но като се вгледаш повече, виждаш, че трудностите не са и взели желанието

да се грижи и да помага. Тя и нейният съпруг са се взели преди 18 години, а преди това и двамата били женени за по някого. Разделили се пътищата с техните партньори и те създали ново семейство. Съпругът ѝ, Рамзи, имал вече две момичета. Тя също имала два деца. Свили семейното гнездо и учили децата си на уважение и на почит към останалите. Никога не ги делили. Каквото имало за едните, имало и за другите.

Вървим към къщата им, която е близо до читалището, а Неджмия не спира да се оглежда и да се притеснява за двете момиченца. Не им пуска ръчичките, все едно на селския път е оживено кръстовище и има опасности за хлапетата. И разказва, че ги е научила, че портата на къщата се отваря и децата излизат, след като са получили разрешение. А малката лъкатушеща уличка е приветлива за детски пакости. Чудна е за игра на ластик или народна топка. Неджмия разказва, че като дошли двете деца в тяхната къща, бързо свикнали. Явно живели много труден живот, разказва приемната леля (децата не я наричат „мамо“), защото много искаха да помагат в готвенето или да се грижат за домакинството.

Когато влизаме в къщата, ни посреща чисто новата баба на двете момичета и таткото Ремзи. Всички знаят, че ще идват гости и са се приготвили. Ремзи се обръснал, а Неджмия и бабата направили тиквеник. Домашен. За гостите децата вече нарисували по една картина. Двамата решили да вземат деца, след като нейните дъщери заминали, а неговите се оженили. Тогава загубили самочувствие. Останали сами. Къщата, пълна с деца, се опразнила и останали само разговорите за миналите дни и за болестите.

Обичта си остана същата, но вече нямало за кого да се грижат и кой да е техния стимул, когато е трудно. **Тогава започнала „Шесторката“ и в главата на Неджмия се зародила мъничката мисъл да си вземат дете, за което да се грижат.** Всеки ден си мислела, притеснявала се как ще се разбере това от съседите, но накрая събрала кураж и казала на Ремзи. А неговата душа е като памук. Като чул той това предложение, бил готов да помага с каквото е нужно. На стари години тръгнали двамата да се учат как да гледат чужди деца. По време на обученията чули, че за приемна грижа имало две момиченца – близначета, на които се търси дом. Тогава Ремзи взел, че се пошегувал, че все гледали по две, по две, защо да не вземат и тези двете. Чул го Господ и решил да направи от тази закачка реалност. Така в къщата им дошли двете момиченца Ивайла и Ивелина.

Силна била любовта между родната майка на момичетата и техния татко. Макар и малко непозволена, те създали двете деца, но после бащата се покрил. Майка им ги родила, после бащата ги признал за свои. Първите години на децата започнали в дома за изоставени бебета, където не им било хубаво. Не бил и лесен живота на родителите на момичетата. Всеки ден те трябвало да се борят за прехраната и за оцеляването. След демокрацията кризата на ценностите и на

отношенията се отразила първо на малките градове и села. Всеки тръгнал да търси свободата и я разбирал по свой си начин. Бавно започнало да се обезлюдява селото. А хората като видели, че имат неподозирана свобода, тръгнали по широкия свят. Мнозина спрели да учат и да се образуват, защото видели, че дълго строения строй, в който имало ценности, вече бил смазан от консуматорското отношение към живота. С дните таткото на момичетата ставал все по-тъжен и по-тъжен. Не виждал светлина. Започнал да съжалява, че се е родил. Един ден отишъл в обора и, далеч от очите на роднините, вързал едно въже и се обесил. Когато научила за това, майката на двете деца и негова спътница, изведнъж се почувствала най-тъжния човек на света. Мозъкът и не могъл да се справи с това страдание и в нея се отключило старо психично заболяване, което била наследила.

Един ден дошли социалните работници и взели момиченцата. Настанили ги за малко в сиропиталището, но бързо убедили Ремзи и Неджмия да ги вземат въщи. Така се стигнало до първата среща между децата и техните нови леля и чичо. В началото възрастните били много стреснати и уплашени как ще бъдат приети. Но напразно, защото момиченцата с радост чакали всяка нова среща.

Първият ден в къщата на семейството бил празник. Неджмия даже се обадила на дъщерите в Холандия, за да им покаже децата. А момиченцата обикаляли целия дом и се запознавали с всичко. Искали да пипнат печката, да видят кокошките, да си откъснат краставица от градината. След няколко месеца посрещнали и рождения си ден. Никой не ги потърсил и не се обадил, за да ги види как са, оплаква се Ремзи. А на него сърцето му се късало, че няма кой да ги погледне тези две прекрасни деца. Момиченцата помнят майка си. Неджмия даже разказва как им дали да си играят с един

счупен стар телефон. Често голямата се обаждала на майка си и водела един измислен разговор. Разказвала за това как леля Неджмия и чичо Ремзи ги обичат много и се грижат за нея и сестричката ѝ, но я канела да дойде и да ги види. И да ги изведе на разходка в селото. Тези измислени разговори много натъжавали Ремзи, който искал колкото се може по-бързо майката да се излекува и да си вземе децата. Защото по-добро от родния дом няма.

На изпроводяк двете момиченца ме водят да видя кокошките в двора. Бърборейки показват как една кокошка мъти своите яйца и чака да и се родят пиленца. Показват и котенцата, които игрово се търкалят в прахта, а майка им ги гледа отстрани.

Така минава детството на Ивайла и Ивелина в село Каспичан край града Каспичан. Сутрин стават, закусват, рисуват, тичат. Чакат с нетърпение чичо да си дойде вечерта, за да си играят с него. А през деня помагат на леля да готви, пере и чисти. Много са отговорни. Трудният им живот в дома и малкото спомени, които имат от живота с мама, са ги направили калени. И изпълнителни.

Оставям ги да пият сок от череша и да хапват от вкусния тиквеник. Защото съм спокоен, че повече няма да теглят от трудностите на живота, докато имат леля и чичо, на които очите се пълнят със сълзи всеки път, докато разказват за тях.

.....
© UNICEF, юли 2011 г.

Автор: Александър Миланов

Фотографии: Kate Holt

Тази история е базирана на истински случай по проекта на УНИЦЕФ "Семейство за всяко дете". УНИЦЕФ разполага с официално разрешение от ДСП Шумен за публикуване на информация и снимки за приемното семейство и настанените деца.

Анджелика – бонбончето против всекидневните грижи

Станах на 22 години. Направо не мога да се позная. Така ми се иска да съм още дете и майка ми да ми прави ония вкусни бутерки, които правеха съботата ми много вкусна. Обичах почивните дни, защото майка ставаше рано, правеше любимите семейни пържени филийки. После будеше двамата ми братя, които като същински лентяи, се прибираха след рано след петъчната дискотека. После - всички на масата. Заспалите физиономии бързо се разбуждаха, защото майка ни развълнувано, с висок глас и типичната хаотичност в движенията си, създаваше голямо настроение около себе си. Мирисът на топлото кафе, свареното мляко и пържените филийки изкарваше от леглото и баща ни, за когото съботата беше черен ден. Задължително майка ми го хващаше за събеседник и докато обсъждат шуменските драми, пренареждаха къщата, тупаха килими, чистеха и готвеха. Заедно. Като малък обичах да им се мотам около краката, докато майка не намираше деликатен начин да каже: „Мите, хайде, майко, иди да си играеш пред блока с децата!“.

Бяхме щастливо семейство, в което никога нямаше да се чуе лоша дума. Аз бях изтърсакът - последното хлапе в щастливото семейство на Виолета и Жоро. Тримата братя, също както в приказката, имахме възможността да откриваме и преоткриваме света около нас. Благодарение на майчината обич и бащината закрила. Какви родители са тия, нашите, винаги съм се чудел. Много честни и открити и обичащи децата. Много внимание ни обръщаха. Още преди да стана първолак, знаех азбуката. Научих я на 4, докато вървахме с татко за домати.

Възпитавах ни да сме честни, искрени и добри приятели. Освен това, в сърцето на майка ми Виолета имаше място за чуждите деца. Не се минаваше ден, в който някоя съседка да не остави детето си у нас. Дълго се чудех на майка как може да се грижи за непознати хлапета и да ги гушка и целува също както мен и брат ми. Като поотраснах, един ден просто я попитах, защото вече ми беше писнало да дава обич и на другите, като може да обича само нас. Тогава тя ми разказа как като била дете не можела да си играе с куклите като останалите момиченца. Не и харесвало да говори като луда на нещо, което не дишало и нямало топлина. Затова котетата в квартала били нейните деца. Повивала ги, къпела ги, хранела ги с измъкнато от под носа на баба й мляко. Закриляла ги. И се радвала на топлината и предаността в очите им. Това били нейните деца. Когато срещнала баща ни Георги, му се заканила, че ще го остави, ако не си родят поне три хлапета.

Така моята майка се превърна в мой приятел, смел другар и човек, който ме научи да обичам и уважавам и непознатите. И да помагам. То може би заради това аз станях доброволец на Червения кръст в Шумен. Никога няма да забравя ходенето по домовете за деца. Толкова тъжни места не бях виждал. Странно ми беше - някои домове изглеждаха по-добре отколкото нашия апартамент, но в тях имаше много самота. Брат ми, явно подтикнат от възпитанието на нашето семейство, реши да учи социална педагогика и се отказа от професията си, след като отиде в няколко сиропиталища. Разказа ми, че като отишли в дома за бебета, за какичките, с които бил на практика, веднага се залепили няколко деца. За него не останало дете. Малко по-късно една от сестрите въведе в стаята момченце. Ники. Със същото име като моя батко. Когато момченцето протегнало ръце и гушнало брат ми, той едва се удържал да не се разплаче. Но после дълго плака. И повече не отиде в дома, защото го беше страх, че няма какво да обещае на малкия Ники, който искал единствено обич. И някой да го махне от там.

Когато нашите казаха, че ще стават приемни родители, изобщо не се изненадах. Нито аз, нито братята ми. Ние бяхме пораснали вече и много ясно разбяхме нуждата на татко ми и майка ми да се грижат за някого. Обаче много се изненадахме, когато научихме, че ще сме първите в Шуменско, които ще се грижат за изоставено новородено.

Помня го. Звънна телефонът. „Идвайте да взимате бебето“, казаха отсреща. Очите на моята родителка се ококориха от удивление, а ръцете и се разтрепериха. Ама как, каза тя, та ние не сме му взели нищо!. Отсреща, явно осъзнали деликатната ситуация, в която майка ми, перфекционистката, се намира, я разбраха и казаха да идем само да го видим. „Митко, пали колата, ще ходим в родилното“, разпореди се майка ми и се заоблича. В колата трепереше нервно и не спираше да си нарежда: „Аз едно кило месо не мога да си купя за час, камо ли да взема бебе...“.

Когато влязохме в болницата, осъзнах каква е работата. Почти половин година майка ми и баща ми се обучаваха да се грижат за чужди деца. Сега беше дошъл моментът, в който усилията, които положиха, ще се възнаградят. Вратата на отделението - затворена. Пред нея аз и майка ми. Тя трепери. И не спира да говори. „Хубаво аз си казвах да си взема хапче за притеснението, ама нали все бързам, пусто да остане“. „Ох, ами те като ми казаха така да

дойда, да го видя детето, дали му има нещо? Май се опитват да ме подготвят за нещо лошо.“, мислеше си.

Вратата се отвори и сестра Петрова изнесе един бял вързоп. А от него се вижда една черна топка коса. Видях погледа на майка ми, който я издаде: „Абе, това май е негърче“. Когато и го подадоха, в неловкото положение, майка ми измърмори нежно: „Абе, ей, Анджелика, на тебе косата ти почва от веждите!“. Лекарките започнаха да я убеждават, че бебето има хубави черти, което предизвика истинска изненада у майка ми, която дипломатично заяви: „Наша си е. Ще я гледаме.“ Тогава майка ми се влюби.

Мислех си, че като е ромче, няма да го вземем. Нищо подобно. Още същия ден майка ми повлече цялото семейство да ходим да купуваме дрехи за изписването. Обикаляхме магазините, боляха ни краката, а тя, като съща кипра, все едно ще изписва първото си внуче, ни буташе и питаше: „Розовото или светло розовото, момчета?“. Тримата братя и нашия баща се радвахме на цялата тая история, но се надявахме пазаруването бързо да свърши.

На изписването беше панаир. Но мен ме беше шубе. Когато майка ми подаде бебето да го гушна, се сковах. Все бях виждал бебе, ама такова, малко, май не бях виждал. Тогава осъзнах, че ще обичам това циганско дете. Когато пипнеш котлона, се париш. Когато духне вятърът, става ти студено. Силните емоции се пораждат изведнъж. Без да го мислиш. Така и стана с малката Анджелика.

Неразделни сме, както казва баща ми Георги. В началото го наблюдавах много внимателно. Той работи в един цех за палети, от които се произвежда гориво. Сутрин излиза, а вечер като се прибере, капнал от умора, мие ръцете и веднага за Анджелика се хваща. Гушка я, говори й. Не можем да си я поделим. Тя ни е талисманът на семейството. В началото имах някои тревоги, че като се разбере, че бебето е циганско, хората ще ни гледат криво. Но после се замислих, че под тая матова кожа, има червена

кръв като мойта, здраво и малко сърце като на белите деца. Много ми помогнаха и думите на майка ми, че децата са като тестото - както ги „омесиш“, такива ще станат.

Тъкмо у нас дойде Анджелика и един ден телефонът пак звънна.

„Елате да вземете второ бебе от родилното“, каза някой. Така в живота на всички ни, след три месеца, се появи Марти. Този път бяхме подготвени. Бяхме делегация - майка ми, единият ми брат, аз и тримесечната Анджелика. Същата сестра ни даде момченцето. Даже майка ми се пошегува, че със сестрата са на щат - едната дава децата, а тя ги приема. Вечерта баща ми много се изненада, защото сутринта беше оставил едно бебе, а завари две. Така и не видях Марти да се усмихва насън или да заплаче. Затова изпитах истинска радост, когато за първи път той каза „Агу“. Този поздрав към нас, по-големите в къщата, беше изречен гърлено и много мъжествено.

Марти отиде при майка си и баща си. Един ден ни казаха, че неговите родители вече могат да си го гледат. Нещо се пречупи в моята майка. Всички бяхме като болни. Вечерта, когато Марти вече не беше у нас, на масата си спомняхме, през сълзи, как цялата фамилия пеехме руски песни от войната, за да има мир в бебешката стая - Марти да не мрънка, а Анджелика - да спи. Мина време и мама разказа за това, че се е изненадала как жената, която родила Марти, не показвала привързаност към бебето в съда, когато и казали, че и го връщат. Докато бащата по време на делото бил много развълнуван и хиляди пъти благодарил на майка ми за грижите за неговото бебе. Даже и сервиз и подари, който сега стои почетно на секцията със спомените от сватбата на нашите.

Но ние си знаем мястото.

Цялото ни семейство вярва в това, че не сме осиновители на децата, за които се грижим. Ние ги гледаме временно, докато се намери най-доброто решение за живота им. Ние знаем, че ще боли, когато децата отиват при родните си или новите си родители. Но също така знаем, че сме оставили парчета от себе си в техните души. Затова баща ми, когато стане дума за това, че нашенци ги е страх да стават приемни родители, цитира думите на апостол Павел, който казва, че „Няма невярване, има незнание.“ Нашата работа е и просветителска.

Сега сме щастливо семейство. Пригответе ни на Анджелика специален подарък за момента, когато някой ще я осинови и тя ще има още по-мили и истински родители. Майка вече ѝ купи букварче, за да може, където и да иде, да знае българските буквички.

А аз предричам, че Анджелика ще отиде в Малибу. Ще стане акробатка, като се има предвид колко е силна.

Но до тогава ще продължи да е нашето сладко бонбонче, с което преглъщаме всички трудности на деня.

.....
¹ Имената на децата в тази история са променени.

© UNICEF, юли 2011 г.

Автор: Александър Миланов

Фотографии: Kate Holt

Тази история е базирана на истински случай по проекта на УНИЦЕФ "Семейство за всяко дете". УНИЦЕФ разполага с официално разрешение от ДСП Шумен за публикуване на информация и снимки за приемното семейство и настанените деца.